

Prowadzący:

dr Michał Bernaczyk

Katedra Prawa Konstytucyjnego

Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego

Konsultacje w semestrze zimowym 2014/2015:

Wtorek: 7:45-9:45

pokój 412 (IV piętro, budynek "A", ul. Uniwersytecka 22-26)

kontakt telefoniczny: 071-3752311, e-mail: m.bernaczyk@prawo.uni.wroc.pl

**Program ćwiczeń z przedmiotu „Prawo konstytucyjne” dla grup nr 1 i 2
I roku SSA(1) w semestrze zimowym 2014-2015**

Warunki zaliczenia przedmiotu: Warunkami zaliczenia materiału z semestru zimowego są:

- 1) ustna odpowiedź na konsultacjach obejmującą całość materiału (po wcześniejszym uzgodnieniu terminu z prowadzącym),
albo
- 2) pozytywna weryfikacja wiedzy i umiejętności na ostatnich zajęciach.

W razie pytań i wątpliwości dot. zakresu materiału lub warunków uzyskania zaliczenia proszę o kontakt na konsultacjach. Nieobecność na zajęciach wymaga zreferowania zagadnień na dyżurze.

UWAGA: Na zajęcia obowiązuje aktualny stan prawny (a nie stan prawny ujawniony w podręczniku!). Teksty (nieoficjalne) aktów prawnych można pobrać z bazy sejmowej Systemu Informacyjnego Sejmu pod adresem www.sejm.gov.pl podstrona → PRAWO → Internetowy System Aktów Prawnych (łącze bezpośrednie: <http://isip.sejm.gov.pl/prawo/index.html>). Zalecam pobieranie wersji ujednoliconej (nie mylić z tekstem jednolitym!). Istnieje możliwość pobierania oficjalnych aktów prawnych ze strony Rządowego Centrum Legislacji pod adresem <http://www.dziennikiurzedowe.gov.pl/dzienniki.html>. Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego jest dostępne na stronie www.trybunal.gov.pl. Orzecznictwo Sądu Najwyższego jest dostępne w bazie danych *Supremus* na stronie www.sn.pl. W sieci lokalnej WPAiE i czytelni komputerowej WPAiE można nieodpłatnie korzystać z komercyjnych baz danych (np. System Informacji Prawnej LEX, Legalis). Literatura przedmiotu i orzecznictwo dostępne w czytelni i wypożyczalni WPAiE U.Wr. (<http://www.bu.uni.wroc.pl/katalog/>).

1. Organizacja zajęć. Przedmiot i nauka prawa konstytucyjnego. Źródła prawa konstytucyjnego.

I. Informacje organizacyjne

II. Przedmiot, pojęcie i nauka prawa konstytucyjnego:

1. „Prawo konstytucyjne” jako dziedzina systemu prawa.
2. Ewolucja terminologiczna i jej determinanty („prawo polityczne”, „prawo państwowe”, „prawo konstytucyjne”)
3. Nauka prawa konstytucyjnego

- a) Zadania nauki prawa konstytucyjnego
- b) Nauka prawa konstytucyjnego a inne dziedziny nauk prawnych
- c) Metody badawcze

III. Konstytucja

- 1. Współczesna definicja „konstytucji”.
- 2. Geneza konstytucji i czynniki warunkujące jej rozwój.

2. Konstytucja i jej charakter. Stosowanie konstytucji

I. Cechy szczególne konstytucji (z uwzględnieniem Konstytucji RP z 2.04.1997 r.)

- a) Najwyższa moc prawna konstytucji i jej konsekwencje.
- b) Tryb uchwalania konstytucji. Transformacja ustrojowa w Polsce.
- c) Tryb zmiany konstytucji. Pojęcie zmiany konstytucji i jej rodzaje.
- d) Szczególna nazwa.
- e) Forma, systematyka, hierarchia norm.

II. Funkcje konstytucji

III. Wykładnia konstytucji i stosowanie konstytucji (stosowanie samoistne i współstosowanie)

IV. Źródła prawa konstytucyjnego

- 1. Pojęcie źródeł prawa konstytucyjnego w świetle Konstytucji RP.
- 2. Pojęcie „zamkniętego systemu źródeł prawa”.
- 3. Ogólna charakterystyka poszczególnych źródeł prawa i kontrowersje co do ich charakteru.

Wymagana literatura podstawowa: Bogusław Banaszak, Prawo konstytucyjne, 5. Wyd. Warszawa 2010; s. 1-33; 34-104. **Akty normatywne niezbędne do pracy na ćwiczeniach (jeżeli nie podano poszczególnych części aktu, to wymagana jest znajomość w całości!):** Konstytucja RP (preambuła, rozdziały I, III, XII, XIII).

3. Zamknięty system źródeł prawa powszechnie obowiązującego. Akty o charakterze wewnętrznym

- I. Pojęcie zamkniętego systemu źródeł prawa powszechnie obowiązującego i jego składniki
 - 1. Konstytucja RP.
 - 2. Ustawa o zmianie konstytucji .
 - 3. Prawo międzynarodowe jako źródło prawa w RP. Ratyfikowana umowa międzynarodowa.
 - 4. Prawo Unii Europejskiej (akty prawa ponadnarodowego).
 - a) Zjawisko „multicentryczności”. Współistnienie systemu prawa krajowego i ponadnarodowego.
 - b) Źródła prawa wspólnotowego. Prawo „pierwotne” i „wtórne (pochodne)”
 - c) Traktaty założycielskie WE i UE.
 - d) Rozporządzenia.
 - e) Dyrektywy.
 - f) Decyzje.
 - g) Źródła prawa w II i III filarze Unii Europejskiej.

Wymagana literatura podstawowa: Bogusław Banaszak, Prawo konstytucyjne, 5 . Wyd. Warszawa 2010; s. 48-94; 144-170; 204-216; 295-300. **Akty normatywne niezbędne do pracy na ćwiczeniach:** Konstytucja RP (rozdział III, art. 118-124, rozdział XI i XII), ustawa z dnia 14.04.2000 r. o umowach międzynarodowych (Dz.U. z 2000, Nr 39, poz. 443 ze zm.), ustawa z 20.07.2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (wymagana znajomość w całości - Dz.U.07.68.449 t.j. ze zm.)

4. Zamknięty system źródeł prawa powszechnie obowiązującego. **Akty o charakterze wewnętrznym (ciąg dalszy)**

1. Ustawa. Pojęcie i cechy.
2. Rozporządzenie z mocą ustawy.
3. Rozporządzenie. Konstrukcja szczegółowego upoważnienia.
4. Akty prawa miejscowego.
5. Akty prawa wewnętrznym obowiązującego.

Wymagana literatura podstawowa: Bogusław Banaszak, Prawo konstytucyjne, 5 . Wyd. Warszawa 2010; s. 48-94; 144-170; 204-216; 295-300. **Akty normatywne niezbędne do pracy na ćwiczeniach:** Konstytucja RP (rozdział III, art. 118-124, rozdział XI i XII), ustawa z dnia 14.04.2000 r. o umowach międzynarodowych (Dz.U. z 2000, Nr 39, poz. 443 ze zm.), ustawa z 20.07.2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (wymagana znajomość w całości - Dz.U.07.68.449 t.j. ze zm.)

5. Demokratyczne państwo prawne w orzecznictwie TK. Skarga konstytucyjna

1. Zasada demokratycznego państwa prawnego (art. 2) i zasady ją charakteryzujące.
2. Zasada demokratycznego państwa prawnego w orzecznictwie TK. Wybrane zagadnienia.
 - 2.1. Zasada ochrony zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa (K 24/00, K 48/04).
 - 2.2. Zasada bezpieczeństwa prawnego i pewności prawa.
 - 2.2.1. Poszanowanie istniejących stosunków prawnych (bezpieczeństwo prawne; K8/98, K19/07).
 - 2.2.2. Ochrona interesów „w toku” (pewność prawa; SK 37/01).
 - 2.2.3. Ochrona zaufania do treści prawa „ustalonego przez sądy” (K42/07) .
 - 2.3. Zasada ochrony praw nabytych.
 - 2.3.1. Przesłanki ochrony praw podmiotowych (skonkretyzowanych oraz *in abstracto*) i ekspektatyw „maksymalnie ukształtowanych” (K14/91, SK 7/98, K5/99, K19/02, P24/05, SK 15/05).
 - 2.3.2. Dopuszczalność odstępstw (K 4/99, K 18/99, SK 30/04).
 - 2.3.4. Zasada niedziałania prawa wstecz (*lex retro non agit*).
 - 3.4.1. Retroakcja właściwa a retroakcja pozorna.
 - 3.4.2. Granice obowiązywania zasady i podstawowe reguły operowania prawem intertemporalnym.
 - 2.3.5. Zasada prawidłowej legislacji.
 - 3.5.1. zasada dostatecznej określoności.
 - 3.5.2. zasada odpowiedniego *vacatio legis*.

- I. **Ogólne** informacje o Trybunale Konstytucyjnym
 1. Pozycja ustrojowa i zasady funkcjonowania
 2. Skład i struktura

- 2.1. Zgromadzenie Ogólne
- 2.2. Prezes Trybunału
- 3. Kompetencje Trybunału
 - 3.1. Orzekanie w sprawach zgodności ustaw i umów międzynarodowych z Konstytucją
 - 3.2. Orzekanie w sprawach zgodności ustaw z ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi, których ratyfikacja wymagała uprzedniej zgody wyrażonej w ustawie,
 - 3.2. Orzekanie w sprawach zgodności przepisów prawa, wydawanych przez centralne organy państwowe, z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi i ustawami,
 - 3.3. Orzekanie w sprawach zgodności z Konstytucją celów lub działalności partii politycznych,
 - 3.4. Rozstrzyganie sporów kompetencyjnych
 - 3.5. Sygnalizowanie luk i uchybień w prawie

II. Orzekanie w sprawach skarg konstytucyjnych

- 1. Przesłanki skargi konstytucyjnej
 - 1.1. Zakres podmiotowy skargi konstytucyjnej
 - 1.1.1. Zdolność do bycia podmiotem konstytucyjnych wolności i praw
 - 1.1.2. Interes osobisty
 - 1.1.3. Interes prawny
 - 1.2. Zakres przedmiotowy skargi konstytucyjnej
 - 1.2.1. Pojęcie „ustawy lub innego aktu normatywnego”
 - 1.2.2. Zasada subsydiarności i interes realny skarżącego
 - 1.2.2.1. „Ostateczność” w postępowaniu cywilnym
 - 1.2.2.2. „Ostateczność” w postępowaniu karnym
 - 1.3. Przesłanki formalne:
 - 1.3.1. Termin. Obliczanie biegu terminu.
 - 1.3.2. Skarga konstytucyjna jako pismo procesowe wszczynające postępowanie w sprawie. Omówienie sposobu konstruowania skargi.
 - 1.3.3. Przymus adwokacki lub radcowski.
- 2. Orzekanie w sprawach skarg konstytucyjnych
 - 2.1. Wstępna kontrola skargi.
 - 2.1.1. Postanowienie o odmowie nadania wniosкови dalszego biegu
 - 2.1.2. Postanowienie tymczasowe o zawieszeniu lub wstrzymaniu wykonania orzeczenia
 - 2.2. Postępowanie dowodowe i zasięganie informacji co do wykładni
 - 2.3. Uczestnicy postępowania
 - 2.4. Przebieg rozprawy
 - 2.5. Orzeczenia Trybunału i ich rodzaje
 - 2.5.1. Umorzenie postępowania.
 - 2.5.2. Orzeczenie o zgodności albo niezgodności normy z wzorcem kontroli
 - 2.5.2.1. Wyroki „interpretacyjne” i „zakresowe”
 - 2.5.2.2. Wyroki „aplikacyjne”
 - 2.5.3. Skutki orzeczenia Trybunału
 - 2.5.3.1. Określenie terminu utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego
 - 2.5.3.2. Orzeczenie Trybunału jako podstawa wznowienia postępowania

Zasada demokratycznego państwa prawnego. Wymagana literatura podstawowa: Bogusław Banaszak, Prawo konstytucyjne, 5. Wyd. Warszawa 2010; s. 14-21; 217-286; 524-528; **Zalecana**

literatura dodatkowa (nieobowiązkowa): K. Complak, Normy pierwszego rozdziału Konstytucji, Wrocław 2007; T. Zalasinski, Zasada prawidłowej legislacji w poglądach Trybunału Konstytucyjnego, Warszawa 2008; **Akty normatywne niezbędne do pracy na ćwiczeniach (jeżeli nie podano poszczególnych części aktu, to wymagana jest znajomość w całości!):** Konstytucja RP - rozdział I, dnia 20 lipca 2000 r., ustawa o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz.U.2011, nr 197, poz. 1172 tekst jednolity ze zm.

Skarga konstytucyjna. Wymagana literatura podstawowa: Bogusław Banaszak, Prawo konstytucyjne, 5. Wyd. Warszawa 2010, s. 109-145; s. 494-500. **Zalecana literatura dodatkowa:** Janusz Trzciniński (red.), Skarga konstytucyjna, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2000; Bogumił Szmulik, Skarga konstytucyjna. Polski model na tle porównawczym, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2006. **Akty normatywne niezbędne do pracy na ćwiczeniach:** ustawa z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U.97.102.643 ze zm.); UCHWAŁA ZGROMADZENIA OGÓLNEGO SĘDZIÓW TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO z dnia 3 października 2006 r. w sprawie Regulaminu Trybunału Konstytucyjnego (M.P.06.72.720)

6. Prawna regulacja obywatelstwa. Status cudzoziemca

1. Pojęcie obywatelstwa
2. Obywatelstwo jako element podmiotowy konstytucyjnych wolności, praw i obowiązków jednostki
3. Sposoby nabycia i utraty obywatelstwa polskiego
4. Cudzoziemcy
 - a) azyl, ochrona czasowa
 - b) zezwolenie na pobyt na pobyt czasowy, stały i zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego UE

Akty normatywne niezbędne do pracy na ćwiczeniach: art. 34, 56, 137 Konstytucji RP, ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji (Dz.U.2004.53.532 tekst jednolity ze zm.), ustawa z dnia 2 kwietnia 2009 r. o obywatelstwie polskim (Dz.U.2012, poz. 161 ze zm.), ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz.U.2013, poz. 1650 ze zm.)

7. Sprawdzenie wiadomości oraz rozwiązywanie kazuśw

© 2014, Michał Bernaczyk